

A dark grey arrow points to the right from the left edge of the slide. Below it, several thin, curved lines in shades of blue and grey sweep across the left side of the page.

Үйлэ үгэ

(дабталга-бэхижүүлгэ)

“...Ойн талмайда гаража ерэхэдэмни, шара, ногоон торгон тэрлиг хэдэрхэн, элдэб сасаг монсог гоёолтонуудаа зүүжэ, нара ногоо татаһан заахан гүлмэр хуһад улаан дүлэ бадарһан түүдэгтэл бургааһа тойроод, ёохор татан байбад. Тээ саанань шара улаан шүрэ хубануудаар хүзүүгээ шэмэглэһэн бүлэг үлир “хэтэнүүд” ёохор наада һайхашаан шэртэн харанад”. (Б.-Б.Намсарайн)

ДААБАРИНУУД:

1. Бүлэг соохи глаголнуудай саг, түхэл ямар бэ?
2. Глаголнуудай хамаадал элирүүлхэ.
3. Глагол мэдүүлэл соо ямар гэшүүн болоноб?;
4. Глаголой бии бололго тухай хөөрэгты.
5. Хэлэлгын ямар стиль эндэ хэрэглэгдэнхэйб? Юугээрнь олобот?
6. Зарим үгэнүүдэй зүб бэшэлгэ, сэглэлтын тэмдэгүүдые тайлбариллагты.
7. Ямар уран аргууд байнаб? Ологты (амидыруулга (олицетворени), зэргэсүүлгэ, метафора).
8. Үгэнүүдэй удхаар хөөрэлдөөн: тэрлигэй, гоёолтонуудаар, гүлмэр, шүрэ хубануудаар, хээтэйнүүд. (Эдэ үгэнүүдэй удха тайлбарилха).

ҮЙЛЭ ҮГЫН МОРФОЛОГИЧЕСКА ШҮҮЛБЭРИ

1. Нуури:

- а) анхан
- б) гараһан

2. Түлэб:

- а) мэдүүлһэн
- б) хандаһан
- в) причастна
- г) деепричастна

3. Мэдүүлэлэй гэшүүн:

- а) нэрлүүлэгшэ
- б) хэлэгшэ
- в) элирхэйлэгшэ
- г) нэмэлтэ

III. БҮЛЭГӨӨРШЬЕ, ТУСХАЙШЬЕ ХҮДЭЛМЭРИ

1 бүлэг

Даабари: Хүн бүхэндэ тусхай даабари үгтэнэ, самбарай дэргэдэ багшатай хүдэлнэ.

1 нурагша:

Мэдүүлэлэй гэшүүдэй шүүлбэри.

Шара набшын халуун удаан болодоггүй.

2 нурагша:

Ерэхэдэмни (глаголой морфологическа шүүлбэри)

3 нурагша:

Шэмэглэнэн (үгын бүридэлэй шүүлбэри)

4 нурагша:

Хүдэлыт, харюусая, уншаг, бэшэдэг, хөөрүүлээрэй (Үлүү үгэ олохо).

2-3 бүлэг

Даабари: Текст сооһоо глаголнуудыень олоод, түхэлнүүдээрнь илган бэшэгты. (Самбар дээрэ байһан жэшээгээр өөһэдөө шалгана).

IV. ЗОХЁОХЫ ХҮДЭЛМЭРИ

1 бүлэг

“Намарай сагай байгаалин байдал” гэдэн багахан зохёол бэшэхэ. Зохёол соохи глаголой үүргэ тухай хөөрэхэ.

2 бүлэг

Ород хэлэнһээ буряад хэлэндэ оршуулга хэгты.

Ород хэлэнэй глаголнуудые буряад хэлэнэй глаголнуудтай зэргэсүүлэгты (шэнжэлэлгын хүдэлмэри).

“Вечер теплый, и такая тишина, словно должно что-то в такой тишине случиться. И вот начинают шептаться между собой деревья: береза белая с другой березой белой издали перекликаются; осинка молодая вышла на полянку, как зеленая свечка, помахивая веточкой; черемуха черемухе подает ветку с раскрытой почкой.

Если с нами сравнить – мы звуками перекликаемся, а у них – аромат”.

(По М. Пришвину)

3 бүлэг

Шүлэгэй мүнүүдые байрадань тааруулан табигты. Мэдүүлэлэй нуури ологты, хэлэгшын илгаа элирүүлэгты.

*Ойгоор нэбшын нэмжынхэй
Шарлаад, набшань нара татаа
Гаглюун огторгойдо хонгор
Зэлэ татаа шубууд галуун.*